

KÚRIA

Bfv.II.1254/2011/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2012. május 24. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

A csalás büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben a védő által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Bonyhádi Városi Bíróság B.41/2010/7. számú ítéletét és a Tolna Megyei Bíróság 4.Bf.120/2010/6. számú ítéletét megváltoztatja annyiban, hogy a terheltet csalás vétségében [Btk. 318. § (1)bek., (2) bek. I. fordulata] mondja ki bűnösnek és a vagyonekbevitel összegét 188.954,- (egyszáznyolcvannyolcezer-kilencszázötvennégy) forintba mérsékli; egyebekben hatályában fenntartja.

Elrendeli a 188.954 forintot meghaladóan vagyonekbevitel címen befizetett összegnek a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkor törvényes kamatával együtt a terhelt részére történő visszatérítését.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I. A Bonyhádi Városi Bíróság a 2010. május 6.-án kihirdetett B.41/2010/7. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki csalás büntetéseben [Btk. 318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a.) pontja]. Ezért őt 200 napi tétel (300 forint egy napi tétel összegű), összesen 60.000 forint pénzbüntetésre ítélte. A terhelttől lefoglalt 1 db gimnáziumi érettségi bizonyítványt elkobozta. Kötelezte őt a Földhivatal magánfél részére 4.112.608 forint kár és

a le nem rótt illeték megfizetésére.

A megállapított tényállás lényege szerint az 1967-ben született, büntetlen előéletű terhelt szakmunkásképző iskolát végzett, gyors- és gépíró szakképzettségű, érettségi vizsgát nem tett.

1995-ben Sz.-n szóba elegyedett egy körülbelül 25 éves férfival, aki azt mondta neki, hogy tud számára érettségi bizonyítványt szerezni. A terhelt belement az ügyletbe. Közölte vele a lakcímét, valamint a személyes adatait, és átadott részére 60.000.-Ft-ot.

Néhány nap múlva ettől a férfitől kapott egy csomagot postai úton, melyben a nevére kiállított, X törzslapszámú, az Esti Gimnáziumban letett érettségi vizsgát igazoló érettségi bizonyítvány volt. Az okirat 1995. május 23-án kelt.

A terhelt ezt az érettségi bizonyítványt benyújtotta akkori munkáltatójához, a Hivatalhoz, melynek alapján 1995. június 30. napjától Ügykezelő 3. besorolásból Előadó I. besorolásba, majd 1996. április 1-től Főelőadó III. besorolásba került.

A terhelt 1998. január 6-tól áthelyezéssel a B.-i K.-i F. dolgozója lett, köztisztviselőként, főelőadói besorolásban. Új munkahelyén ténylegesen földhasználati nyilvántartói feladatokat látott el. Önállóan hozott döntéseket, határozatokat, kiadmányozási joggal rendelkezett.

2004. szeptember 3-án a terhelt megkezdte tanulmányait a Főiskolán. Ezzel kapcsolatban a terhelt és a B. K. F. tanulmányi szerződést kötött. Eszerint a munkáltató 50 %-ban hozzájárult a tanulmányok költségeihez.

A T. M. F. vezetője 2009 februárjában egy névtelen levél alapján vizsgálatot kezdeményezett a terhelt érettségi bizonyítványának ügyében. Munkaviszonya 2009. március 17-én szűnt meg a B. K. F.-nél, amelynek vezetője másnap feljelentést tett ellene.

A terhelt a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (Ktv.) alapján a valós végzettségénél magasabb besorolási osztályba került. Emellett tanulmányi szerződése alapján a felsőfokú képzéséhez 188.954.-Ft költségtérítést vett igénybe.

1998. január 6. és 2009. március 17. között a terhelt által kapott bér (11.732.980.-Ft és a végzettsége szerinti bér (8.798.350.-Ft) különbözete 2.934.630.-Ft volt.

Ebben az időszakban a munkáltatói közteher - a kapott bér után 3.884.784.-Ft és a végzettségének megfelelő bér után 2.895.760.-Ft - különbözete 989.024.-Ft-ot tett ki.

Ennek megfelelően a terhelt előző időszakban 188.954.-Ft + 2.934.630.-Ft + 989.024.-Ft, összesen 4.112.608.-Ft kárt okozott a Tolna Megyei Földhivatalnak, mint kifizetőhelynek a munkabér és a költségtérítés felvételével.

A bíróság a bizonyítékok értékelése körében rögzítette, hogy elfogadta Sz. N. tanú (nevezett 2008. július 1-től volt a terhelt főnöke a B. F.-nél) vallomását, amely szerint a terhelt érettségihez kötött munkakörben dolgozott. Érettségi nélkül a hivatalban nem is tudták volna alkalmazni. Emellett a terheltnek kiadmányozási joga volt, önálló döntéseket is hozott.

Az elsőfokú bíróság szerint a terhelt egyrésztől tévedésbe ejtéssel, másrésztől pedig tévedésben tartással valószínűsítette meg a csalás elkövetési magatartását azáltal, hogy az általa előidézett tévedést utóbb nem oszlatta el, hanem megerősítette és kihasználta azt. Éveken keresztül fenntartotta azt a valótlan látszatot, hogy érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik. A terhelt megtévesztése - a tévedésben tartás - 2009. március 15. napjáig állott fenn, amikor a munkaviszonya megszüntetésre került.

A terhelt a megtévesztő magatartást abból a célból fejtette ki, hogy jogtalanul többletpénzhez jusson. Az általa a T. M. F.-nek, mint kifizetőhelynek (sértettnek) okozott kár három elemből tevődik össze: egyrésztől a kapott bér és a végzettsége szerinti bér különbözete, másrésztől a munkáltatói többletteleher különbözete, és végül a elsőfokú tanulmányaira kapott költségtérítés összege. Az összes kár 4.112.608 Ft. Az értékcsökkenés valójában a Magyar Állam vagyonában állt be, de a kárt elszenvedő dekoncentrált állami szerv a T. M. F. volt.

A terhelt által a valótlan tartalmú hamis közokirat felhasználásával 1995-ben elkövetett közokirat-hamisítás büntetettének büntethetősége elévült. A terhelt terhére megállapított csalás büntethetősége viszont azért nem évült el, mert a terhelt megtévesztő magatartása a munkaviszony megszüntetéséig, azaz 2009. március 17. napjáig fennállt.

A terhelt és védő által felmentésért bejelentett fellebbezések folytán másodfokon eljáró Tolna Megyei Bíróság a 2010. október 20. napján megtartott nyilvános ülésen meghozott 4.Bf.120/2010/6. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta. A terhelttel szemben 3.123.584 forint vagyonekbeosztást rendelt el, és a T. M. F. magánfél polgári jogi igényét elutasította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy a terhelt terhére megállapított csalás elkövetési magatartása a hamis érettségi

bizonyítvány bemutatásával valósult meg. Ez volt az a tevékenység, amelynek következtében a megtévesztett munkáltató - akinek 2008-ban ismét bemutatta a hamis okiratot - az érettségi bizonyítványhoz kötött „földhasználati nyilvántartó” munkakörbe nevezte ki. A terhelt tudta azt is, hogy érettségi bizonyítvány hiányában nem járhat főiskolára és a tanulmányi támogatást sem veheti igénybe.

A terhelt tehát legalább egy alkalommal megtévesztette a munkáltatóját. Ezt követően a kár halmozódó jelleggel állt be, minden hónapban növekedve azzal az összeggel, amelyet az M. Á. a földhivatal kérésére kellő jogi alap nélkül kiutalt.

A terhelt a megtévesztő magatartásával okozati összefüggésben a neki jogszerűen járó jövedelemnél magasabb bérezésben részesült. Olyan juttatásban, amelyet az M. Á. a valóságos tények ismeretében nem finanszírozott volna. Ezzel az összeggel tehát az M. Á. vagyonában értékcsökkenés következett be, amely a Btk. 137. §-ának 5. pontja értelmében kárként jelentkezett.

A terheltnek az a mulasztása, hogy a megtévesztést követően utóbb, a jogosulatlanul megnövelt illetményének havonta ismétlődő felvételekor a munkáltatóját a helytelen elképzelésében meghagyta - az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétesen - tévedésben tartásként nem értékelhető. Elsősorban azért, mert ezen elkövetési magatartás megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha a létező tévedés az elkövetőtől függetlenül keletkezett, aki ezt kihasználva a tévedést nem oszlatja el, vagy - éppen ellenkezőleg - azt még meg is erősíti. A jelen ügyben azonban nem erről van szó.

Emellett nyilvánvalóan nem volt elvárható a terhelttől, hogy saját vagyon elleni bűncselekményét maga leplezze le.

A bűncselekmény által előidézett kár halmozódó jelleggel egészen a terhelt leleplezéséig követhető. A bűncselekmény ekkor fejeződött be.

Az eljárásban az Á. olyan nyilatkozatot tett, hogy az ügy kapcsán kárt nem szenvedtek, ezért polgári jogi igényt nem kívánnak érvényesíteni.

Az ügyben magánfélként az M. Á. léphetett volna fel, mivel a vagyon elleni bűncselekménynek ez a szervezet volt a sértettje. A megyei bíróság ezért a T. M. F. polgári jogi igényét - a Be. 54. §-ának (7) bekezdése, a Pp. 130. §-a (1) bekezdése g) pontjának I. fordulata és a Be. 335. §-ának (1) bekezdése alapján - elutasította.

A terhelt ugyanakkor a bűncselekmény elkövetése során, azzal összefüggésben 3.123.584 forinttal gazdagodott, amelyre a másodfokú

bíróság - a Be. 77/B. § (1) bekezdésének a) pontja alapján - vagyonekhozást rendelt el.

II. A Bonyhádi Városi Bíróság B.41/2010/7. számú és a Tolna Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 4.Bf.120/2010/6. számú ítélete ellen a T. M. Földhivatal magánfél felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Legfelsőbb Bírósághoz, amelyben a polgári jogi igény tekintetében az elsőfokú bíróság ítéleti rendelkezésének a „hatályban tartását” kérte.

A magánfél arra hivatkozott, hogy a T. M. F. a földhivatalokról, (stb.) szóló 338/2006. (XII.23.) Korm. rendelet 3. §-ának (1) bekezdése alapján önálló jogi személy, az előirányzatai felett teljes jogkörrel rendelkező költségvetési szerv. Önálló költségvetési előirányzattal rendelkezik, és ebből biztosítja a dolgozók, alkalmazottak illetményét, javadalmazását is. A terhelt a megtévesztő magatartásával megkárosította az önálló jogi személyt, mert a költségvetésből nyújtott előirányzatból olyan összeget vett fel, amely őt a végzettsége alapján nem illette meg. Tévedett ezért a jogerős ítélet, amikor az M. Á. jelölte meg sértettnek, károsultnak. Az M. Á. a számlák vezetésével kapcsolatban bérszámfejtési feladatokat lát el, ehhez azonban a forrást maga a költségvetési szerv, azaz a T. M. F. biztosítja.

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, mint felülvizsgálati bíróság a 2011. május 30.-án - tárgyaláson kívül - meghozott Pfv.III.20.132/2011/3. számú végzésével megállapította, hogy a magánfél felülvizsgálati kérelme alapos. Az elsőfokú és a másodfokú büntetőbíróság ítéletének a magánfél polgári jogi igényét elbíráló rendelkezését hatályon kívül helyezte és e körben az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

Végzésében kifejtette, hogy a jogerős ítélet indokolása az elutasítás alapjaként tévesen hivatkozott a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontjának I. fordulatára. Abban az esetben ugyanis a Pp. szabálya szerint a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának van helye, ha a jogszabály az igény érvényesítését (a per megindítását) csak meghatározott személyek számára teszi lehetővé. Ebben az ügyben azonban nem erről van szó. A döntés alapja az volt, hogy kára az Á.-nak keletkezett és nem a T. M. F.-nek, amely nem önálló gazdálkodó szerv.

E körben a felülvizsgálati kérelem helyesen utalt arra, hogy a T. M. F. önálló jogi személy. Önálló költségvetési előirányzattal rendelkezik, és a volt dolgozójával szemben kártérítési igénnyel felléphet.

A kárigény elbírálásánál nem hagyható figyelmen kívül, hogy arra speciális szabályok irányadóak. A terhelt a tevékenységét

köztisztviselőként látta el, akinek kárfelelősségét a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény 57. §-a, valamint a Munka törvénykönyvének a köztisztviselői jogviszonyban kötelezően alkalmazandó szabályai [Mt. 166. § (2) bekezdés, 167. § (1) és (3) bekezdés, 168. §, 169. §, 171. és 172. §] alapján kell elbírálni.

A kialakult gyakorlat szerint a köztisztviselő kárfelelőssége érvénytelen kinevezés esetében is fennáll mindaddig, amíg a közszolgálati jogviszonyt a jövőre nézve a közigazgatási szerv fel nem számolja.

A közszolgálati kárfelelősség megállapításához szükséges továbbá az is, hogy a közszolgálati jogviszonyból eredő kötelezettségek megszegésének eredményeként a közigazgatási szervnek vagyoni hátránya keletkezzen.

A T. M. F. kárigényét tehát e szabályok figyelembevételével és annak feltárása alapján kell elbírálni, hogy a magánfélnek a köztisztviselő által végzett tevékenységére is tekintettel mekkora kára keletkezett.

Mindezekre tekintettel a jogerős ítéletben a bíróság tévesen állapította meg, hogy a vagyon elleni bűncselekménynek sértettje csak az M. Á. lehet. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából pedig nem állapítható meg, hogy a terhelt a hivatkozott munkajogi szabályok alapján milyen mértékű kártérítésre kötelezhető. Nem hagyható ugyanis figyelmen kívül, hogy a magánfél alkalmazásában állott vádlott a bűncselekményt a munkaviszonya keretén belül követte el és a kár mértékét a ténylegesen elvégzett munkája is befolyásolja.

A Legfelsőbb Bíróság mindezekre figyelemmel a jogerős büntető ítéletnek a polgári jogi igényt elbíráló rendelkezését és e körben az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 275. §-ának (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a kifejtett szempontoknak megfelelő új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára utasította.

III. A Bonyhádi Városi Bíróság a 2011. szeptember 20. napján tartott nyilvános tárgyaláson meghozott és a kihirdetés napján első fokon jogerőre emelkedett 11.B.119/2011/6. számú végzésével a T. M. K. F. által előterjesztett polgári jogi igényt egyéb törvényes útra utasította.

IV. A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt. Abban elsősorban arra hivatkozott, hogy a kár hiányában a terhelt bűncselekményt nem követett el. A terhelt a részére kifizetett illetményért,

munkabéért ellenszolgáltatást nyújtott, munkát végzett. A munkaköre szerinti földhasználati nyilvántartói feladatokat ellátta. Amennyiben e feladatokat nem ő végzi el, úgy azt más munkavállalónak kellett volna elvégeznie, akinek a sértett ugyanilyen összegű illetményt fizetett volna.

A kár mértékének a bíróság által alkalmazott számítása jogszabályba ütközik. Amint ezt a bíróság is megállapította, a terhelt által ellátott feladatokat csak érettségivel rendelkező személy láthatta volna el. A körzeti földhivatal ügykezelőket nem alkalmazott. Középfokú végzettség nélkül a földhivatalnál nem lehetett szellemi munkát végezni. Érettségi nélkül a terheltet a hivatalban egyáltalán nem tudták volna alkalmazni. A terhelt középfokú végzettség hiányában ügykezelői feladatokat nem láthatott volna el. Az ügykezelői illetmény ezért, mint a kár számításának alapja nem vehető figyelembe. Mindezek alapján a terhelt marasztalása a büntető anyagi jog szabályait sérti.

A védő másodsorban hivatkozott arra, hogy a csalás elkövetése elévült, mert - amint azt a másodfokú bíróság is megállapította - a terhelt csupán egyetlen alkalommal tévesztette meg a munkáltatóját. Akkor, amikor a hamis közokirat felhasználásával azt a látszatot keltette, mintha érettségivel rendelkezne.

A terhelt elkövetési magatartása a hamis közokirat felhasználásával befejeződött, és ezzel a bűncselekmény elévülése megindult. Miután a hamis közokirat felhasználására 1995-ben került sor, így az elévülési idő már 2007-ben lejárt.

Előadta harmadsorban a védő, hogy a T. M. F. felülvizsgálati indítványára a Legfelsőbb Bíróság a Pfv.III.20.132/2010/3. számú végzésével a jogerős ítéletnek a magánfél polgári jogi igényét elbíráló rendelkezését hatályon kívül helyezte és e körben az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Határozatának indokolásában kifejtette, hogy a terhelt által okozott kár mértékét az általa ténylegesen elvégzett munka is befolyásolja. Ez az álláspont is azt támasztja alá, hogy a terhelt által elvégzett munkára tekintettel tényleges kár nem merülhetett fel.

A Bonyhádi Városi Bíróság a 11.B.119/2011/6. számú végzésével a T. M. K. F. által előterjesztett polgári jogi igényt egyéb törvényes útra utasította. A Btk. 77/B. § (5) bekezdésének a) pontja alapján nem rendelhető el vagyonek kobzás arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgál. Mivel jelen esetben a földhivatal polgári jogi igénye fennáll, így a vagyonek kobzás elrendelése a hivatkozott anyagi jogszabályba ütközik. Ezért, amennyiben a Kúria a felmentésre irányuló indítványnak nem ad helyt, úgy a jogerős ítélet

vagyonelkobzás mellőzésére vonatkozó megváltoztatása indokolt.

Előadta végül a védő, hogy a jogerős ítélet vagyonelkobzásra vonatkozó rendelkezése alapján a megyei bírósági végrehajtó előtt végrehajtási eljárás van folyamatban. A végrehajtó lefoglalta a terhelt tulajdonában álló családi ház ingatlan 1/2 tulajdoni illetőségét. A foglalásra és az ingatlanra bejegyzett jelzálogjogára tekintettel az O. Bank Zrt. bekapcsolódott a végrehajtási eljárásba, amelyben árverés kitűzésére került sor. Mivel a felülvizsgálati indítvány pozitív elbírálása esetén a végrehajtás jogalapja megszűnik, továbbá, hogy az árverés értékesítése esetén a terhelt jelentős vagyonesztést szenved, kérte a védő, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozat végrehajtását a Be. 423. §-ának (6) bekezdése alapján függessze fel.

A Legfőbb Ügyészség a BF.3307/2011/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt nem találta alaposnak. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a csalás törvényi tényállásának elemei maradéktalanul megvalósultak. A felülvizsgálati indítvány álláspontjával ellentétben a kár azért következett be, mert a terhelt a hamis érettségi bizonyítvány felhasználásával tévedésbe ejtette a munkáltatóját, és a neki jogszerűen járó jövedelemnél magasabb bérezésben, valamint olyan költségtérítésben részesült, amelyet a sértett a valós tények ismeretében nem finanszírozott volna.

Téves a bűncselekmény elévülésére hivatkozás, mivel a terhelt a bűncselekményt az utolsó havi munkabér felvételével fejezte be. Ettől az időponttól pedig a nyomozás elrendeléséig öt évnél kevesebb idő telt el.

A másodfokú bíróság nem alkalmazott törvénysértő intézkedést, amikor a terhelttel szemben vagyonelkobzást rendelt el. A polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítás esetén ugyanis a Btk. 77/B. § (5) bekezdésének a) pontja szerinti rendelkezés nem akadály a vagyonelkobzás elrendelésének (BKv. 69. számú vélemény II. pontja).

Mivel a felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértés sem történt, ezért a Legfőbb Ügyészség azt indítványozta, hogy a Kúria az első- és másodfokú bíróság ítéletét hatályában tartsa fenn.

A Kúria a Be. 420. §-ának (1) bekezdése és a Be. 424. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a védő a felülvizsgálati indítványát fenntartotta.

A legfőbb ügyész képviselője a nyilvános ülésen az átiratában foglaltakkal egyező nyilatkozatot tett.

III. A Kúria a felülvizsgálati indítványokkal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt a felülvizsgálati indítványban megjelölt - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) és b) pontjában meghatározott - okból, valamint - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában írt eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében - hivatalból [Be. 423. § (4)-(5) bek.] bírálta felül.

Ennek során a felülvizsgálati indítványt és a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatát részben alaposnak találta.

1.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. A védő szerint ilyen anyagi jogi szabálysértés valósult meg, mert kár hiányában a terhelt bűncselekményt nem követett el. A terhelt a részére kifizetett illetményért, munkabérért ellenszolgáltatást nyújtott, munkát végzett, a munkaköre szerinti földhasználati nyilvántartói feladatokat ellátta. Mindemellett a büntetőeljárás megindításának időpontjában a terhére rótt bűncselekmény már elévült.

a)

A Btk. 318. §-ának (1) bekezdése szerint a csalás bűncselekményét az követi el, aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz.

A felülvizsgálat során irányadó tényállás szerint a terhelt érettségihez kötött munkakörben dolgozott. Érettségi nélkül a földhivatalban nem is tudták volna alkalmazni.

A terhelt a kinevezését követően a munkakörében reá háruló feladatait ellátta. Kiadmányozási joga volt, önálló döntéseket is hozott. Az általa meghozott, illetve kiadmányozott államigazgatási döntések érvényességét nem érintette az a körülmény, hogy nem rendelkezett érettségi bizonyítvánnyal. Önmagában abból fakadóan, hogy ugyanezt a munkakört nem egy érettségi bizonyítvánnyal rendelkező személy, hanem az érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező terhelt töltötte be, a munkáltatóját kár nem érte. Kár hiányában pedig a csalás bűncselekménye nem valósult meg.

A bíróságok azt helyesen állapították meg, hogy a terhelt a megtévesztő magatartást abból a célból fejtette ki, hogy jogtalanul többletpénzhez jusson. Megtévesztő magatartását jogtalan haszonszerzési célzatból tanúsította. Azt viszont már tévesen állapították meg, hogy az általa a T. M. F.-nek, mint kifizetőhelynek (sértettnek) okozott kár három elemből tevődik

össze. Egyrészt a kapott bér és a terhelt végzettsége szerinti bér különbözete, másrészt a munkáltatót terhelő bérköltség-különbözet kifizetése - a fentebb már kifejtettek szerint - károsodást nem eredményezett. Eltérő azonban a megítélése a felsőfokú tanulmányok folytatásához biztosított költségtérítésnek.

Mindezekre figyelemmel a védő arra helyesen hivatkozott, hogy a kár mértékének a bíróság által alkalmazott számítása jogszabályba ütközik. Miután a terheltet érettségi nélkül a földhivatalban egyáltalán nem tudták volna alkalmazni, ügykezelői besorolásban ugyanezt a munkakört nem láthatta volna el. Az ügykezelői illetmény ezért, mint a kár számításának alapja nem vehető figyelembe.

b)

A tényállás szerint 2004. szeptember 3-án a terhelt megkezdte tanulmányait a Főiskolán. Ezzel kapcsolatban a terhelt és a B. K. F. tanulmányi szerződést kötött, amely szerint a munkáltató 50 %-ban hozzájárult a felsőfokú tanulmányainak költségeihez.

A tényállás ennél részletesebben a tanulmányi szerződés tartalmát már nem rögzíti. Nem kétséges azonban, hogy a felsőoktatásra vonatkozó jogszabályok (a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény, majd utóbb - még a tanulmányi szerződés hatályban léte alatt - a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény) alapján a terhelt érettségi bizonyítvány hiányában felsőfokú képzésben nem vehetett részt. Az sem kétséges, hogy a földhivatal, mint munkáltató nem kötött volna tanulmányi szerződést olyan munkavállalójával (közalkalmazottjával), akivel - a jogszabályi feltételek hiányában - közszolgálati jogviszonyt sem létesített (létesíthetett) volna. Mindezekre figyelemmel a terheltnek a felsőfokú képzésben részvétele során nyújtott teljesítményét érvényes teljesítménynek elismerni nem lehet.

Miután a földhivatal, mint a munkáltató a megtévesztése folytán a tanulmányok költségeihez hozzájárult, a költségek 50 %-ának megfelelő összegek kiutalásával egyező összegű kárt szenvedett.

A terhelt már a tanulmányi szerződés megkötésekor tudta, hogy érettségi bizonyítvány hiányában folytatott felsőfokú tanulmányait érvényesen elismerni nem lehet. E körben helyesen állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a terhelt tudta azt is, hogy érettségi bizonyítvány hiányában nem járhat főiskolára és a tanulmányi támogatást sem veheti igénybe (lásd másodfokú ítélet 3. oldal 2. bekezdése). Azt azonban már nem értékelte helyesen, hogy a terhelt csupán egy alkalommal tévesztette meg a munkáltatóját. (E körben pontosan úgy fogalmazott, hogy „a terhelt tehát legalább egy alkalommal megtévesztette a munkáltatóját”- lásd másodfokú ítélet 3. oldal 3. bekezdésében).

A terhelt a munkaviszony létesítésekor megtévesztette a munkáltatóját azzal, hogy rendelkezik a munkakör betöltéséhez szükséges érettséggel. Ez a megtévesztés volt az alapja annak, hogy a munkáltató tanulmányi szerződést kötött vele. A tanulmányi szerződés megkötésével azonban újabb megtévesztő magatartást tanúsított. Valótlanul azt állította, hogy a szerződésben foglalt kötelezettségeit teljesíteni tudja annak ellenére, hogy tudta, e felsőfokú tanulmányokat jogérvényesen nem folytathatja. Valójában ennek az újabb megtévesztő magatartásának a következménye, hogy a felsőfokú képzésben részvételének támogatására irányuló kérelmét a munkáltatója elfogadta.

A terhelt a fenti megtévesztő magatartásaival a munkáltatójának 188.954 forint kárt okozott. E kár folyamatosan, a tanulmányi szerződés alapján az egyes tanulmányi félévekben a terhelt által előzetesen kifizetett költségek utólagos elszámolásának eredményeként következett be. (Az ítéletek az egyes kiutalások időpontját és részösszegeit nem tartalmazzák. Ennek a csalás vétségének a megállapítása körében nincs is jelentősége. A védő azonban hivatkozott a cselekmény elévülésére is. A Kúria ezért a nyomozás iratai között a 93. sorszámú lapon elfekvő feljegyzés alapján rögzíti, hogy 2005-ben 51.115 Ft, 2006-ban 82.839 Ft, 2007-ben 55.000 Ft kiutalására került sor.).

A mindösszesen 188.954 Ft kiutalásával - miután a terhelt jogtalan haszonszerzési célzata nem kérdőjelezhető meg - a csalás valamennyi tényállási eleme megvalósult.

Ez a cselekmény - az elkövetéskor hatályos Btk. 138/A. §-ának a) pontja alapján (miután az okozott kár a kétszázezer forintot nem haladja meg) - a Btk. 318. §-a (2) bekezdésének I. fordulata szerint minősülő (kisebb kárt okozó) csalás vétségének a megállapítására alkalmas. Erre tekintette a Kúria a jogerős ítéletnek a terhelt bűnösségét csalás büntetvében [Btk. 318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pontja] kimondó rendelkezését - a Be. 427. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján - megváltoztatta és őt csalás vétségében [Btk. 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés I. fordulata] mondta ki bűnösnek.

b)

A védő szerint a csalás bűncselekménye a büntetőeljárás megindításakor már elévült, mert a terhelt csupán egyetlen alkalommal tévesztette meg a munkáltatóját, 1998-ban, akkor, amikor a hamis közokirat (érettségi bizonyítvány) felhasználásával azt a látszatot keltette, hogy rendelkezik a munkaköre betöltéséhez előírt képzettséggel.

A Kúria ezt a felülvizsgálati indokot értelemszerűen az általa megállapított - redukált - bűnösségi kör tekintetében vizsgálta,

miután egyebekben már megállapította, hogy a terhelt nem követett el bűncselekményt.

Amint arra fentebb már utalás történt, a tényállás csupán annyit rögzít, hogy a terhelt 2004. szeptember 3.-án kezdte meg felsőfokú tanulmányait. Azt nem tartalmazza, hogy egyrészt a tanulmányi szerződés megkötésére mikor került sor, másrészt pedig, hogy a terhelt mely szemeszterekben, milyen teljesítmény alapján, mekkora összegű munkáltatói támogatásban részesült.

A felülvizsgálat során irányadó tényállás alapján az állapítható meg, hogy a terhelt által elkövetett csalás vétsége - az utolsó kiutalás időpontjára figyelemmel - 2007-ben fejeződött be. A nyomozás elrendelésére a földhivatal feljelentése alapján - 2009. március 20.-án került sor (lásd nyomozás iratai között a 15-16. sorszámú lapon). A bűncselekmény elkövetése és a nyomozás elrendelése között a Btk. 33. §-a (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott három éves elévülési határidő nem telt el. Erre figyelemmel az elévülésre hivatkozó részében a felülvizsgálati indítvány nem alapos.

2.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak, illetőleg a büntetés végrehajtását a Btk. 91. §-ának (1) bekezdésében foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel.

a)

A védő szerint ilyen anyagi jogi szabálysértés valósult meg, mert a Bonyhádi Városi Bíróság a 11.B.119/2011/6. számú végzésével a T. M. K. F. által előterjesztett polgári jogi igényt egyéb törvényes útra utasította. Mivel a földhivatal polgári jogi igénye továbbra is fennáll, így a vagyonekbezés elrendelése anyagi jogszabályba ütközik. A Btk. 77/B. § (5) bekezdésének a) pontja alapján ugyanis nem rendelhető el vagyonekbezés arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgál.

Erre figyelemmel - amennyiben a Kúria a felmentésre irányuló indítványnak nem ad helyt, úgy a jogerős ítélet vagyonekbezés mellőzésére vonatkozó megváltoztatása indokolt.

A Kúria e körben a felülvizsgálati indítvány érveit nem találta alaposnak.

Amint arra a Legfőbb Ügyészség az írásban tett észrevételében helyesen hivatkozott, az ítélezési gyakorlat korábban már

szembesült ezzel a kérdéssel és a Legfelsőbb Bíróság is állást foglalt a vagyonekbevételek egyes kérdéseivel foglalkozó BKv. 69. számú véleményében. E vélemény II. pontjában kifejtette, hogy a polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítása esetén a Btk. 77/B. §-a (5) bekezdésének a) pontja szerinti rendelkezés nem akadályozza a vagyonekbevételek elrendelésének, amennyiben annak egyéb törvényi feltételei fennállnak.

Erre figyelemmel a Kúria - a másodfokon eljáró bírósággal egyezően - azt állapította meg, hogy a Btk. 77/B. § (1) bekezdésének a) pontja alapján vagyonekbevételezésnek van helye arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyont, amelyet a terhelt a terhére megállapított bűncselekmény elkövetése során, azzal összefüggésben szerzett.

Ugyanakkor a bűnösségi kör szűkülésére figyelemmel változott az a pénzösszeg, amelyet a terhelt a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben ténylegesen megszerzett. A terhelt a bűncselekmény elkövetése révén ténylegesen 188.954 forintot szerzett meg, ezért a Kúria a jogerős ítéletnek a vagyonekbevételek összegét meghatározó rendelkezését is megváltoztatta, és a vagyonekbevételezt erre a pénzösszegre mérsékelte.

b)

A bűnösségi kör szűkülésére és a megállapított lényegesen enyhébb minősítésre figyelemmel a Kúria megvizsgálta, hogy a jogerős ítéletben a terhelttel szemben kiszabott, mindösszesen 60.000 forint pénzbüntetés szükséges és arányos büntetés-e a terhén maradó 1 rb. csalás vétsége miatt is.

Azt állapította meg, hogy a cselekmény jellegére, a ténylegesen elért és az elérni kívánt anyagi előnyre, a cselekmény tárgyi súlyára, végrehajtásának módjára, jellegére figyelemmel, a jogerősen kiszabott pénzbüntetés a megváltozott minősítés mellett sem tekinthető eltúlzottnak. Az feltétlenül szükséges a büntetés céljainak az elérésére, ezért mérséklésére nem kerülhet sor.

A Kúria ezért - miután nem észlelt olyan egyéb eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak egyebekben nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat - a Be. 426. §-a alapján - a II. r. terheltet érintően a hatályában fenntartotta.

A bonyolult jogi megítélésű ügyben a Kúria nem volt abban a helyzetben, hogy érdemi álláspontjának a kialakítását megelőzően megalapozott döntést hozhasson a jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztése tárgyában. Ezért arra - a védői indítvány ellenére - nem kerülhetett sor.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. §-a (4) bekezdésének a b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2012. május 24.

Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Gábor Miklós s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Sándor s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő
Bné